

GÖREVE YENİ BAŞLAYAN ÖĞRETMENLERİN ORYANTASYON SÜRECİNDEKİ GÖRÜŞLERİ

OPINIONS OF NEWLY STARTED TEACHERS ON THE ORIENTATION PROCESS

Bahar KARAARSLAN

MEB, baharda1018@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0005-7479-7694>

Rasim ÖZTÜRK

MEB, rasimbitefo@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7732-2794>

Ebru ZENCİR

MEB, ebruiyem@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-4223-2873>

Ümit PEHLİVAN

MEB, pehlivanumit1806@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8397-7399>

Nurhan SAKİNCİ ÖZTÜRK

MEB, nurashan06@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0005-5342-9614>

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Ankara ili, Mamak ilçesinde göreve yeni başlayan öğretmenlerin oryantasyon sürecindeki görüşlerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Tarama modelinde olan araştırmanın örnekleme basit seçkisiz yöntem ile oluşturulacak olup, Ankara ili, Mamak ilçesinden seçilen 15 göreve yeni başlayan öğretmenler ile görüşme yapılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında ilgili araştırmacı tarafından geliştirilecek bir yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu formda göreve yeni başlayan öğretmenlerin oryantasyon sürecindeki görüşlerine yönelik sorular sorulmuştur. Araştırma verilerinin analizinde içerik analizi ve betimsel analiz kullanılacaktır. Araştırma sonuçlarına göre; Yazışma kuralları, ders defterinin doldurulmasında dikkat edilecek hususlar gibi, bunun dışında yazılı olmayan, genellikle okul kültürü ile ilgili kuralları da öğrenebilmek için sürekli bir desteğe ihtiyaç duyulmaktadır. Mesleğin ilk yılında sadece öğrencilerle değil, meslektaş ve yöneticilerle iyi bir iletişim kurmak oldukça önemli olduğu, bu yüzden kişi önce kendi iletişim becerilerini geliştirmeli ve doğru iletişim için özellikle yönetim ve deneyimli öğretmenlere saygı çerçevesinde yaklaşılması gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Oryantasyon eğitiminin en büyük artısının, öğretmenlerin tecrübe kazanmalarını sağladığı, aday öğretmenlere oryantasyon süreçlerinde sürecin iyileştirilmesi için etkili iletişim kullanmak gerektiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Oryantasyon, öğretmen, ilkokul, ortaokul

ABSTRACT

The purpose of this study was to examine the views of newly recruited teachers in the orientation process in Mamak, Ankara. The sample of the research, which is in the scanning model, will be formed with a simple random method, and interviews were made with 15 new teachers selected from Mamak, Ankara. A semi-structured interview form to be developed by the relevant researcher was used for the collection of research data. In this form, questions were asked about the views of newly recruited teachers during the orientation process. Content analysis and descriptive analysis will be used in the analysis of research data. According to the research results; Continuous support is needed to learn the rules of correspondence, the points to be taken into consideration when filling out the course book, as well as the unwritten rules, which are generally related to the school culture. It is emphasized that it is very important to establish good communication not only

with students but also with colleagues and administrators in the first year of the profession, so one should first develop his/her own communication skills and for correct communication, especially the management and experienced teachers should be approached with respect. The biggest advantage of orientation training is that it provides teachers with experience, It is necessary to use effective communication in order to improve the process of orientation to prospective teachers.

Keywords: Orientation, teacher, elementary, middle school consultant

1. GİRİŞ

İnsan doğduğu andan itibaren içinde bulunduğu ortamda kendini güvende hissetmeye ve yaşadığı ortama uyum sağlamaya ihtiyaç duymaktadır. Yeni bir ortamın getirdiği farklılıklar ve belirsizlikler yeni doğanından ileri yaştakilere kadar tüm insanlar için çeşitli güçlükler oluşturmaktadır. Her çocuk için anne rahminden ayrıldığı andan itibaren dış dünyada bulunmak ve insanlarla karşılaşmak kendisi için yabancı bir durumdur. Aynı şekilde çocuk büyüdükçe karşılaştığı yeni sosyal ortamlar, yeni durumlar ve kurallar onun için alışması ve uyum sağlaması gereken durumlardır. Bu gibi ortamlarda insan yeni durumu tanımlamak ve bu yeni duruma uyum sağlamak için çalışır. Uyum, bireyin kendi benliği ve içinde yaşadığı çevre ile dengeli bir ilişki kurarak ihtiyaçlarını karşılaması ve bu ilişkiyi devam ettirebilmesidir. Dolayısıyla insanın toplumsallaşabilmesi, gereken bu uyumu sağlayabilmesi ile doğru orantılıdır (Yeşilyaprak,1989).

Okula uyum ise okulun ya da öğrenme ortamlarının gerektirdiği özelliklerle öğrencilerin sahip olduğu özelliklerin daha etkili öğrenmenin sağlanması için uygun bir şekilde eşleşme ve dengeleme derecesini ifade etmektedir (Yörükoğlu, 2011). Araştırmamız ilkokul ve ortaokul öğretmenlerine uygulanan oryantasyon programında yaşadıkları sorunlar ele alınacaktır. Araştırma toplam beş bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın birinci bölümünde araştırmanın problemine amacına önemine sınırlılıklarına ve varsayımlarına değinilmiştir. İkinci bölümünde araştırmanın ana teması olan oryantasyon kavramı hakkında bilgi verilmiştir. Oryantasyonun tanımı, hizmeti, ilkeleri ve ne gibi faaliyetlerin yapıldığı vb. konularda literatür çalışması yer almıştır. Araştırmanın üçüncü bölümünde ise araştırmanın modeline, araştırmanın veri toplama tekniklerine, araştırmanın veri toplama araçlarına ve bu verilerin analizi hakkındaki yöntemsel bilgilerine değinilmiştir. Dördüncü bölümde araştırma sonucunda elde edilen verilerin analiz tablolarına ve yorumlarına yer verilmiştir. Ayrıca bu bölümde bazı istatistiksel analizlerin olduğunu söylemek de gerekir. En son bölüm olan beşinci bölümde ise araştırmayla ilgili verilerin ve analizlerin sonucuna elde edilen bilgilerin yorumuna ve bu sonuçlar doğrultusunda araştırmanın sorunlarına dair çözüm oluşturacak önerilere yer verilmiştir.

Okulda çalışmak, yeni başlayan öğretmen için çok yeni ve farklı bir durum oluşturmaktadır. Ne kadar iyi eğitim almış olursa olsun, okulda göreve başladığı ilk günlerde her öğretmen sorun yaşayabilmekte, uyum güçlüğü çekmektedir. Yeni bir ortama uyum sağlamaya çalışmak insanlar için yaşam boyunca karşılaşılan bir problemdir. Oryantasyon hizmeti, işe yeni başlayan bireyleri yeni bir duruma ve yeni ortama alıştırmaya amacına yöneliktir. Bu hizmet ile öğretmenlerin okul ortamına daha etkin bir biçimde uyum sağlamaları amaçlanmaktadır (Karagözoğlu ve Kemertaş, 2004, s.117). Oryantasyon programının uygulanması kadar başarılı uygulanması da önem taşımaktadır. Başarısız biçimde yapıldığında veya doğrudan yapılmadığında, yeni başlamış çalışanların uyum süreci bu durumdan negatif şekilde etkilenir. Bu araştırmada belirlenen problem, yeni bir okula atanarak yeni bir çalışma alanında çalışmaya başlayan öğretmenlerin oryantasyon

süreçlerinin muhtemel sorunlarıdır. Oryantasyonun uygulanmıyor ya da başarısız olarak uygulanıyor olması muhtemel sorunlar olarak görülmektedir. Bu çalışmada oryantasyon sürecinde öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar tespit edilerek, çözüm yolları araştırılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Oryantasyon programları temel olarak yeni başlayan çalışanlara örgüte uyum sağlama konusunda yardımcı olma amacını gütmektedir. Çalışanların iş tatmini ve çalışmanın verimliliği açısından oryantasyonun başarıyla yapılması önem taşır. Yapılmakta olan çalışma öğretmenlerin atandıkları okullarda karşılaştıkları varsayılan oryantasyon süreçlerinin değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Bu doğrultuda yapılan anket, yeni atanmış öğretmenlerin bir oryantasyon programına dahil edilip edilmediğini ve edilmişlerse oryantasyon programının başarısı ve atılan okulların bu konudaki sıkıntılarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca başka bir amaç da oryantasyon sürecindeki öğretmenlerin görüş ve önerilerini elde etmeye çalışmaktır. Oryantasyon programı gerçek amacına hizmet etmekte midir? Oryantasyon programının uygulama aşamasında ne gibi sıkıntılar yaşanmaktadır? Oryantasyon programı verimli midir? Sorularına yanıt aramak da başka bir amaç olarak belirlenmiştir. Bu soruların cevabının bulunması, oryantasyon programlarının başarılarının tespiti bakımından önemlidir. Başarıların tespiti ise, oryantasyon sürecinin kendi içinde taşıdığı önem açısından üzerinde durulması gerekli bir konudur. Sonuçlar, okullardaki oryantasyon programlarının en ideal seviyeye getirilmesi için yapılması gerekenlerin belirlenmesinde kullanılabilir.

Oryantasyon programlarını ideal seviyeye getirerek, öğretmenlerin iş tatmininin artırılması ve okula uyum süreçlerinin hızlanması bu doğrultuda, öğrencilerin yeni atanan öğretmenlerden aldıkları verimin en yüksek düzeye çıkarılması amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Önemi

Araştırma hem öğretmenlerin uyum sorununa çözüm bulmak açısından hem de öğrencilerin eğitim sıkıntılarını gidermek açısından önemlidir. Öğrenciler yeni atanan öğretmenlerinin uyum sorunundan etkilenmektedir. Söz konusu öğretmen uyum sorunu yaşadığı için eğitimin kalitesi düşmektedir. Ayrıca bu konuyla ilgili literatürde çok az sayıda çalışma bulunmaktadır. Dolayısıyla araştırma literatüre örnek olması ve gelecekte yapılan araştırmalara bir örnek teşkil etmesi açısından oldukça önemlidir. Araştırma sonuçlarına göre bazı yetkili kişilerin bu sorunlara çözüm üretmesi açısından da önem arz etmektedir.

2. YÖNTEM

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmanın amacı Ankara ili, Mamak ilçesinde göreve yeni başlayan öğretmenlerin oryantasyon sürecindeki görüşlerini incelemektir. Bu araştırma nitel araştırma yöntemi ve fenomenoloji deseninde kurgulanmıştır. Fenomenoloji deseninde araştırma konusu edilen fenomene ilişkin katılımcıların görüşleri deneyimlerine dayalı olarak ortaya çıkarılmaya çalışılır. Sıradanlaşmış olarak görülen bu deneyimler araştırma için büyük öneme sahiptir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu bağlamda, mevcut çalışmada 2020 yılında Ankara'da Mamak ilçesinde eğitim kurumlarında görev yapan göreve yeni başlayan öğretmenlerin oryantasyon sürecindeki görüşlerinin ele alınarak, yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin sunulmasına çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu çalışmanın katılımcılarını amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt ve maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılarak seçilmiş toplam 15 göreve yeni başlayan öğretmenler oluşturmaktadır. Bu çalışmaya katılım için belirlenen ölçüt, göreve yeni başlayan oryantasyon sürecindeki öğretmen olmaktır.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Bilgiler

	Seçenekler	f	%
Cinsiyet	Bayan	12	75
	Bay	3	25
Branşı	Matematik	8	52
	Sınıf Öğretmeni	4	26
	İngilizce	3	22
Eğitim Durumu	Lisans	12	80
	Y. Lisans	3	20
Yaş	25-30	12	80
	31-40	3	20
	31-50	-	-
Medeni Hal	Evli	3	20
	Bekâr	12	80

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak yarı-yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Formda göreve yeni başlayan öğretmenlerin oryantasyon sürecindeki görüşlerine ilişkin sorular bulunmaktadır. Bu bağlamda mülakat soruları hazırlanmıştır. Güvenirliği sağlamak için katılımcıların kendilerini rahat hissetmesi sağlanmıştır ve katılımcıların kimliklerinin açıklanmayacağı belirtilmiştir. Yapılan görüşmeler, verilerin toplanması sürecinde katılımcılara konu ile ilgili bilgi verildi, e-posta gönderildi verilen cevaplar doğrultusunda veriler toplanmıştır. Etik kural ve ilkeler konusu katılımcılara ön bilgilendirme olarak sunulmuş, onayları alınmıştır. Formda şu sorular yer almaktadır:

1. Öğretmenliğin ilk yılında oryantasyon eğitiminin avantaj ve dezavantajlarından bahsedebilir misiniz?
2. Aday öğretmenlerin ilk yıllarında desteğe ihtiyaçları olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?
3. Aday öğretmenlerin ilk yıllarında oryantasyonu zorlaştıracak hususlardan bahsedebilir misiniz?
4. Mesleğin ilk yılında yönetim, meslektaş ve öğrencilerle adaptasyonu güçlendirme hususunda önerileriniz nedir?
5. Aday öğretmenlere oryantasyon süreçlerinde süreci iyileştirecek görüşleriniz nedir?

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Verilerin analizini gerçekleştirmek amacıyla betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Betimsel analiz yöntemi, bireylerin görüşlerinin irdelenmesi ve bu kapsamda yapılan çalışmalar ile

kıyaslanması, gerekli karşılaştırmaların yorumlar ile belirtilmesi durumunu ifade etmektedir. Diğer yandan, elde edilen sonuçların neden-sonuç ilişkisi çerçevesinde yorumlandığı bir analiz tekniği olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Betimsel analiz tekniğinde, verilerin azaltılması, verilerin sunumu, sonuç çıkarma ve doğrulama olmak üzere etkinlik basamakları oluşturulmaktadır (Türnüklü, 2000). Betimsel analiz tekniği olarak % (yüzde) ve f (frekans) verilmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenlere “Ö” kısaltması verilmiştir. İçerik analizleri tablolştırılmıştır.

3. BULGULAR

Çalışmanın birinci alt problemi olan “öğretmenliğin ilk yılında oryantasyon eğitiminin avantaj ve dezavantajlarından bahsedebilir misiniz?” ait bulgular.

Tablo 2. Öğretmenliğin İlk Yılında Oryantasyon Eğitiminin Avantaj ve Dezavantajlarına İlişkin Bulgular

Kodlar	f	%
Tecrübe kazanmamızı sağladı	12	80
Yaparak yaşayarak öğrenmemizi sağladı	2	13
Mesleki gelişime katkı sağladı	1	7

“Oryantasyon eğitiminin en büyük artısı, öğrenmemiz gereken birçok bilginin uygulanmasına imkân vermesi. Tabi bu deneyim esnasında hata yapmamak için de oldukça tedirgin olabiliyor insan, bunu da eksi olarak değerlendirmek gerek. Aday öğretmene rehber olarak görevlendirilen öğretmenle mesleki ve görüş uyumu olmadığı takdirde aday öğretmen kendini ya da rehber öğretmeni yetersiz olarak değerlendirebiliyor. Saha içinde çalışmak öğrencilerle iç içe olmak onlara neyi nasıl öğretebileceğini keşfetmek açısından, kısacası eğitim esnasında aldığımız teorik bilgilerin uygulamasını yapabilmek en önemlisi artısı diyebilirim. Mesleğe yeni başlamış ve yeni, farklı bir ortama girmiş olma kaygısının azaltılması ve ortama adaptasyonunun sağlanması açısından faydası vardır. Bu oryantasyonun doğru şekilde verilmemesi ve yeterli olmaması da dezavantajdır.” (Ö1, Ö2, Ö3, Ö7, Ö8, Ö9, Ö4, Ö12)

“Öğretmenliğin ilk yılında “Adaylık eğitimi”, “Temel eğitim”, “Oryantasyon” ya da adına ne denirse denilsin, aslında sözlük anlamıyla bir eğitim aldığımı düşünmüyorum. Daha çok yaşayarak öğrenme diyebiliriz. Bunun en büyük artı olduğunu düşünüyorum. Kalıcı ve doğal bir öğrenme sağlıyor. Ancak büyük bir eksi olarak da bu süreçte telafisi olmayan bir hata yapmak kaygısını söyleyebilirim çünkü insan yetiştirilen bir meslekte hata payınızın hiç olmadığına inanıyorum” (Ö3, Ö4)

“Oryantasyon sürecinde okul dışarısındaki program yoğun olduğundan, mevcut derslerimizin boş geçmesine neden oluyor. Sistemi, işleyişi kısa bir sürede yaparak ve uygulayarak öğrenmemize olanak sağlaması büyük bir artıdır.” (Ö6, Ö8)

“Oryantasyon eğitiminin herhangi dezavantajı olduğumu düşünmüyorum. Aksine doğru ve etkili bir şekilde yapıldığında öğretmenlerin meslekte ilerleme sürecine çok katkısı olacaktır.” (Ö10, Ö11).

“Oryantasyon bence gerekli. Kişinin eğitim öğretimde yapması gerekenler için gerekliliği olan bilgiyi edinmesi, çeşitli beceriler kazanması, kısa sürede kendini değerli hissedip kurumsal

sadakat oluşturulması açısından çok iyi. Fakat disiplin ve önem olmadığı için boş geçiyor.”(Ö14,Ö15).

Çalışmanın ikinci alt problemi olan “Aday öğretmenlerin ilk yıllarında desteğe ihtiyaçları olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?” ait bulgular.

Tablo 3. Aday öğretmenlerin ilk yıllarında desteğe ihtiyaçları olduğunu düşünüyor musunuz? Neden? Sorusuna ilişkin bulgular

Kodlar	f	%
Evet, desteğe ihtiyacımız var	14	94
Hayır	1	6

“İlk yılında, göreve yeni başlamış bir öğretmenin bilmesi gereken bir çok yeni konu var. Her ne kadar eğitimini almış olsak da uygularken hiç bilmediğimiz detaylar karşımıza çıkıyor. Yazışma kuralları, ders defterinin doldurulmasında dikkat edilecek hususlar vb. Bunun dışında yazılı olmayan, genellikle okul kültürü ile ilgili kuralları da öğrenebilmek için sürekli bir desteğe ihtiyaç duyuyorsunuz.”(Ö1,03,04,Ö7).

“Elbette desteğe ihtiyacımız oluyor. Evrak işlerinde rutin olarak neler yapılması gerektiği, nasıl bir dil kullanılacağı deneyimli öğretmenlerden yardım alınarak daha kolay çözüme kavuşturuluyor. Aday öğretmenlerin en önceli tamamlayıcısı onlara destek olan tecrübeli öğretmenlerdir. Onların desteği ile özellikle resmi işlemler konusunda hata yapmadan ilerleyebiliyoruz. Evet, akademik olarak bilgilerimiz yeni ancak pratikte zorlanabiliyoruz. Özellikle okuldaki cihazları kullanabilmek için oryantasyona ihtiyaç duyduğumuzu düşünüyorum. Kesinlikle desteğe ihtiyaçları olduğuna inanıyorum. Üniversitede aldığımız eğitimin yanı sıra pratiğe dökerken sahada tecrübeli öğretmenlerin bilgi birikimine ihtiyaç duyuyoruz. Okulun işleyişi, belge dosya işlemleri, veli ilişkileri vb. konularda aldığımız teorik bilgilerden farklı olarak bir sistemle karşı karşıya kalabiliyoruz.” (Ö2,Ö5,Ö6, Ö9 Ö10,Ö11,Ö12, Ö13)

“Aday öğretmen adı üstünde tam olarak mesleğe adım atamamış öğretmen demek. Her ne kadar kâğıt üstünde “öğretmen” olarak adlandırılırsanız da gerçek bir öğretmen olabilmek için yapmanız gerekenleri öğrenebileceğiniz en pratik kişi mutlaka deneyimli bir öğretmen. Bu nedenle adaylık esnasında aldığınız destek mesleğinize bakışınızı çok etkiliyor” (Ö8)

“Hayır. Çünkü zaten fakültede yeterli donanıma sahip oluyorlar. Ayrıca staj döneminde okullarda öğrenciyle birebir oldukları için okul ortamını tanıyorlar. Çoğu öğretmen arkadaşımızın ilk yılda atamadığını düşünüürsek ücretli öğretmenlik deneyimi de yaşıyorlar.”(Ö15)

Çalışmanın üçüncü alt problemi olan “Aday öğretmenlerin ilk yıllarında oryantasyonu zorlaştıracak hususlardan bahsedebilir misiniz?” ait bulgular.

Tablo 4. *Aday Öğretmenlerin İlk Yıllarında Oryantasyonu Zorlaştıracak Hususlara İlişkin Bulgular*

Kodlar	f	%
Tecrübeli öğretmenlerin olumsuz bakışı	10	65
Yöneticileri ile çok fazla ters düşmeleri	2	14
İletişim sorunu.	2	14
Zaman sorunu	1	7

“Oryantasyonu en çok zorlaştıran durum deneyimli öğretmenlerin aday öğretmenlere yaklaşımı diyebilirim. Aday öğretmenin göreve yeni başlamış olması çevresindekilerin onu sürekli acemi gibi değerlendirmesine sebep oluyor. Bu nedenle de sosyal olarak da, mesleki olarak da çok verimli bir ortam oluşmuyor.” (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö9, Ö10).

“Yöneticileri ile çok fazla zıt düşmeleri işleri zorlaştıracak diye tahmin ediyorum, ben böyle bir sıkıntı yaşamadım”(Ö4).

“Özellikle aday öğretmenin doğru iletişim kuramaması sürecini oldukça zorlaştıracaktır. Bunun temel sebeplerinden biri de öğretmenin kendini acemi olarak nitelendirerek çekinden davranması olduğunu düşünüyorum” (Ö6, Ö8).

“En büyük sorun zaman ve oryantasyon sürecinden sorumlu kişilerdir. Bence yeni nesil öğretmenlerin çoğu sorunlu. Üniversite hayatları aşırı laylaylom geçen kişiler büyük sorun. Oryantasyon olsa da uyumsuzluk hep vardır. Öğretmenlik sırf maaş için yapılan bir meslek değildir. Her yeri dövmeli çok uçuk kaçık giyinenler alkol alanlar ders bitse de gitsek havasında olanlar vesaire bence denetlenmeli. Öğrenciye aşırı kötü örnek oluyorlar.”(Ö11, Ö12)

“Aday öğretmenin çevresinde hiyerarşik bir düzen kurmaya çalışan kıdemli öğretmenler, sadece gün geçirmek için, yüzeysel öğretmenlik yapan öğretmen tipleri.”(Ö13,Ö15)

“Yeni mezun olarak ilk yılını hala bir öğrenci gibi öğrenen pozisyonunda kalmayı kabul etmelidir, her şeyi öğrendim ve biliyorum düşüncesi ile hareket etmemelidir.”(Ö14)

Çalışmanın dördüncü alt problemi olan “Mesleğin ilk yılında yönetim, meslektaş ve öğrencilerle adaptasyonu güçlendirme hususunda önerileriniz nedir?” ait bulgular.

Tablo 5. *Mesleğin İlk Yılında Yönetim, Meslektaş Ve Öğrencilerle Adaptasyonu Güçlendirme Hususundaki Önerilerine İlişkin Bulgular*

Kodlar	f	%
Tecrübeli öğretmenlerin aday öğretmenlerle mesleki paylaşımlarda bulunması	3	20
İyi bir iletişim kurmak gerekir.	9	60
Yönetim baskıcı olmamalı	3	20

“Mesleğe başladığımda, doğal olarak yaşça kendime yakın olan öğretmenlerimle daha çok vakit geçiriyordum. Öğrencilerin ise tam olarak ne istediğinin farkındaydım. Zaman geçtikçe tüm öğretmenlerle aramdaki mesafe azaldı diyebilirim. Mesleğin ilk yılında, gördüğüm kadarıyla, aday öğretmen kendi yaşına ve tecrübesine daha yakın öğretmenlerle sosyal olarak daha çok bağ kuruyor. Bununla birlikte kuşaklar arası yaş farkının daha az olması nedeniyle de öğrenciler ile daha yakın bir iletişim kuruyor. Okul idareleri genellikle tecrübeli öğretmenlerden kurulu olduğu için onlara karşı saygı ve çekinme ile yaklaşıyorum. Bu sürecin daha çok güçlenmesi için tecrübeli öğretmenlerin aday öğretmenlerle daha çok mesleki paylaşımlar yapabileceği ortamlar sağlanması gerektiğini düşünüyorum” (Ö1,03,Ö4)

“Mesleğin ilk yılında sadece öğrencilerle değil, meslektaş ve yöneticilerle iyi bir iletişim kurmak oldukça önemlidir. Bu durumun kişinin kendi yapısıyla alakalı olduğunu düşünüyorum. Kişi önce kendi iletişim becerilerini geliştirmelidir. Doğru iletişim. Özellikle yönetim ve deneyimli öğretmenlere saygı çerçevesinde yaklaşmayı daha uygun görüyorum. Öğrenciler ise her birinin farklı bir dili var. Her dili öğrenmek gerekiyor.” (Ö2,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8)

“Bazı güçlüklerle baş edebilmek için çalıştıkları kurumlarda bilgiye ulaşabilme kolaylığı çok büyük önem taşır. Yani bilgiye ulaşabilme adaptasyonu güçlendirmek için önemlidir. Yeni göreve başlayanlar okul yönetimi dışından daha üst konumda yani sabit müfettiş kontrolünde olmalı. Okul müdürleri ve diğer idareciler aşırı uç siyasi işlerle uğraştıklarından öğretmene büyük baskı oluşturuyorlar. İdareci kısmı öğretmen ile öğrenci arasına girmemeli. Mesela müdürler ben varken öğretmenin hiç algısı oluşturuyor.” (Ö11,Ö12,Ö15)

“Yönetim baskıcı ve tehditkâr bir tavır sergilememeli aksine öğretmenini önemseydiğini hissettirmeli. Meslektaşlarının da yardımıyla adaptasyon süreci keyifli olmalı, kaynaştırma sağlanmalı. Daha sakin ve anlayışla yaklaşmak insanlara. Bu mesleğin deneyimlerle daha etkin olacağını bilerek gün geçtikçe daha iyi olacağını düşünmesini ve deneyimli öğretmenlerden yardım almasını öneririm.” (Ö10,Ö13,Ö14)

Çalışmanın beşinci alt problemi olan “Aday öğretmenlere oryantasyon süreçlerinde süreci iyileştirecek görüşleriniz nedir?” ait bulgular.

Tablo 6. Aday Öğretmenlerin Oryantasyon Süreçlerinde Süreci İyileştirecek Görüşlerine İlişkin Bulgular

Kodlar	f	%
Çalıştığı okul ve okuldaki idareye göre değişir	8	52
Öneriye gerek yok.	2	13
Öğrendiklerimizi uygulamaya çalışmalıyız.	2	13
Güncel eğitimler verilebilir	3	22

“Oryantasyon eğitiminin iyileştirilmesi için aday öğretmenin yapabileceği çok fazla bir şey olduğunu düşünmüyorum. Çalıştığı okul ve okuldaki idare, öğrenci ve öğretmenler gibi unsurlara göre değişkenlik gösterecek bir durum bu.” (Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9).

“Oryantasyon sürecimiz gayet yerinde olduğundan iyileştirecek bir önerim bulunmamaktadır” (Ö2, 06).

“Oryantasyon sürecinde aday öğretmenlerden bağımsız bir çok unsur söz konusu. Dolayısıyla aday öğretmenin öğrendiklerini uygulamaya çalışmak dışında yapabileceği bir şey olduğunu sanmıyorum.” (Ö4, 08).

“Okul yönetimi ve okuldaki meslek arkadaşlarının okul ortamında oluşturduğu iklim çok önemli bir güce sahiptir. Sürecin iyileşmesi için gerek okul kuralları gerek iletişim sorunları tekrar ele alınıp, öğretmenlere kendini güvende hissedeceği ortam oluşturulmalıdır. Aday öğretmeni yönlendirecek kişilerin doğru seçilip eşlemelerinin daha dikkatli yapılması gerekir. Adaylara stajyer gibi davranan egolu kişilerin çok yardımcı olamadıkları bir gerçektir.” (Ö10, Ö11)

“Daha etkili ve güncel eğitimler verilebilir. Zaman olarak kısıtlı zaman değil de biraz daha geniş zaman diliminde olabilir.” (Ö12, Ö14)

“Aday öğretmenlerin bilgi noktasında mesleki yeterliliğini sınavlardan aldıkları puanlarla görevlendiriliyorlar bu sebepten danışman öğretmenler daha çok öğretmen dosyası hazırlamak ya da okuldaki cihazları kullanmak noktasında oryantasyon sağlamlasını daha faydalı olabilir.” (Ö13, Ö15).

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Aday öğretmenlerin ilk yıllarında desteğe ihtiyaçları olduğunu düşünüyor musunuz? Neden? Sorusunda; “İlk yılında, göreve yeni başlamış bir öğretmenin hâkim olması gereken bir çok yeni konu var. Her ne kadar eğitimini almış olsak da uygularken hiç bilmediğimiz detaylar karşımıza çıkıyor. Yazışma kuralları, ders defterinin doldurulmasında dikkat edilecek hususlar vb. Bunun dışında yazılı olmayan, genellikle okul kültürü ile ilgili kuralları da öğrenebilmek için sürekli bir desteğe ihtiyaç duyuyoruz.” cevaplarında yoğunlaşma görülmektedir.

Öğretmenliğin ilk yılında oryantasyon eğitiminin avantaj ve dezavantajlarından bahsedebilir misiniz? Sorusunda; “Oryantasyon eğitiminin en büyük avantajı, öğrenmemiz gereken birçok bilginin deneyimlenmesine imkân vermesi. Tabi bu deneyim esnasında hata yapmamak için de oldukça tedirgin olabiliyor insan, bunu da eksi olarak değerlendirmek gerek. Aday öğretmene rehber olarak görevlendirilen öğretmenle mesleki ve görüş uyumu olmadığı takdirde aday öğretmen kendini ya da rehber öğretmeni yetersiz olarak değerlendirebiliyor. Saha içinde çalışmak öğrencilerle iç içe olmak onlara neyi nasıl öğretebileceğini keşfetmek açısından, kısacası eğitim esnasında aldığımız teorik bilgilerin uygulamasını yapabilmek en önemlisi artısı diyebilirim.” cevaplarında yoğunlaşma görülmektedir.

Aday öğretmenlere oryantasyon süreçlerinde süreci iyileştirecek görüşleriniz nedir? Sorusuna verilen cevaplarda “Oryantasyon eğitiminin iyileştirilmesi için aday öğretmenin yapabileceği çok fazla bir şey olduğunu düşünmüyorum. Çalıştığı okul ve okuldaki idare, öğrenci ve öğretmenler gibi unsurlara göre değişkenlik gösterecek bir durum bu.” Cevaplarında yoğunlaşma görülmektedir.

Aday öğretmenlerin ilk yıllarında oryantasyonu zorlaştıracak hususlardan bahsedebilir misiniz? Sorusu sorulduğunda; “Oryantasyonu en çok zorlaştıran durum deneyimli öğretmenlerin aday öğretmenlere yaklaşımı diyebilirim. Aday öğretmenin göreve yeni başlamış olması

çevresindekilerin onu sürekli acemi olarak değerlendirmesine neden oluyor. Bu nedenle de sosyal olarak da, mesleki olarak da çok verimli bir ortam oluşmuyor.” Cevaplarında yoğunlaşma görülmektedir.

Mesleğin ilk yılında yönetim, meslektaş ve öğrencilerle adaptasyonu güçlendirme hususunda önerileriniz nedir? Sorusu sorulduğunda; “Mesleğin ilk yılında sadece öğrencilerle değil, meslektaş ve yöneticilerle iyi bir iletişim kurmak oldukça önemlidir. Bu durumun kişinin kendi yapısıyla alakalı olduğunu düşünüyorum. Kişi önce kendi iletişim becerilerini geliştirmelidir. Doğru iletişim. Özellikle yönetim ve deneyimli öğretmenlere saygı çerçevesinde yaklaşmayı daha uygun görüyorum. Öğrenciler ise her birinin farklı bir dili var. Her dili öğrenmek gerekiyor” cevaplarında yoğunlaşma görülmektedir.

Bu çalışmada aday öğretmenlerin çoğunun meslektaşlarıyla olumlu ilişkiler kurdukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmadan farklı olarak bazı çalışmalarda (Feirman-Namser, 2003; Kozikoğlu ve Çökük, 2017; Lundeen, 2004; Yılmaz ve Tepebaş, 2011) aday öğretmenlerin mesleğin ilk yılında meslektaşlarıyla ilişkilerde güçlük yaşadıkları; birçok çalışmada ise (Hebert, 2002; Michel, 2013; Öztürk, 2008; Coşkun ve Taneri, 2021) bu araştırma bulgularına paralel olarak aday öğretmenlerin mesleğin ilk yılında meslektaşlarıyla ilişkilerde önemli bir güçlük yaşamadıkları ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmada aday öğretmenlerin büyük bir bölümünün yöneticilerle olumlu ilişkiler kurdukları görülmekle birlikte birçok çalışmada (Ekinci, 2010; Feirman-Namser, 2003; Kozikoğlu ve Çökük, 2017; Lundeen, 2004; Sarı ve Altun, 2015; Toker-Gökçe, 2013a; Yılmaz ve Tepebaş, 2011) aday öğretmenlerin yöneticilerle ilişkilerde çeşitli güçlüklerle karşılaştıkları belirlenmiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçlar dikkate alınarak şu öneriler sunulmuştur:

- Aday öğretmenlere tecrübeli okul müdürleri rehberlik etmelidir.
- Aday öğretmenlere acemi gözüyle bakılmamalıdır.
- Aday öğretmenler 1 yıl merkez okullarda çalışmalıdır.

KAYNAKÇA

- Coşkun, S. ve Taneri, P. O. (2021). Öğretmen adaylarının eğitim yaklaşımlarının eğitim felsefeleri çerçevesinde değerlendirilmesi. *Dört Öge*, 19, 29-49.
- Ekinci, A. (2010). Japon eğitim sisteminden Türk eğitim sistemine iyi örnekler. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(188), 32-49.
- Feirman-Nemser, S. (2003). What new teachers need to learn. *Educational Leadership*, 60(8), 25-29.
- Karagözoğlu, C. ve Kemertaş, İ. (2004). *Eğitimde üçüncü boyut psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: Birsen.
- Kozikoğlu, İ. ve Çökük, K. (2017). Aday öğretmenlerin adaylık eğitimini atandıkları ilden farklı bir ilde tamamlamaları: Aday öğretmenlerin görüş ve deneyimleri. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 50(2), 167-200.
- Lundeen, C. A. (2004) Teacher development: The struggle of beginning teachers in creating moral (caring) classroom environments. *Early Childhood Development and Care*, 174(6), 549-564.

- Sarı, M. H. ve Altun, Y. (2015). Göreve yeni başlayan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 213-226.
- Toker-Gökçe, A. (2013). Sınıf öğretmenlerinin adaylık dönemlerinde yaşadıkları mesleki sorunlar. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 137-156.
- Türnüklü, D. A. (2000). Sınıf içi davranış yönetimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 21(21), 141-152.
- Yeşilyaprak, B. (1989). Üniversitelerde mediko-sosyal dairelerince verilen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri: sorunlar ve öneriler. *Üniversite Gençliğine Uyum Sorunları Sempozyumu Bilimsel Çalışmaları*. Ankara: Meteksan Anonim Şirketi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, K. ve Tepebaş, F. (2011). İlköğretim düzeyinde sosyal bilgiler eğitiminde karşılaşılan sorunlar: mesleğine yeni başlayan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 157-177.
- Yörükoğlu, A. (2011). *Çocuk ruh sağlığı, çocuk yetiştirme sanatı ve kişilik gelişimi*. Ankara: Özgür Yayınları.